

Toplantı : 12

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : **154**

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu Kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/616; C. Senatosu : 1/113)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 671)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 5401*

17 . 10 . 1972

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 13 . 10 . 1972 tarihli 145 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işarı oyla kabul edilen, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

S. Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı

Not : Bu tasarı 22 . 2 . 1972 tarihinde Başkanlıkça ilk komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 18, 22. 9; 2, 9, 13 . 10 . 1972 tarihli 134, 136, 140, 143 ve 145 nci birleşimlerinde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 671)

Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu

Esas No: 1/113

Karar No: 25

26 . 10 . 1972

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 13 Ekim 1972 tarihli 145 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oyla kabul edilen, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı, Millet Meclisi Başkanlığının 17 Ekim 1972 tarihli ve 5401 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle, Komisyonumuzun 26 Ekim 1972 tarihli Birleşiminde Adalet Bakanlığı temsilcisi de hazır bulunduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

I - Tasarı, 20 Ağustos 1929 tarihinde yürürlüğe giren 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun, memleketimizin değişen şart ve ihtiyaçlarına cevap verebilmesi maksadıyla 26, 27, 29, 30, 32, 45, 46, 63, 66, 67, 70, 74, 106, 107, 108, 109, 124, 128, 133, 134, 158, 171, 173, 175, 176, 183, 188, 191, 194, 197, 202, 203, 210, 226, 227, 238, 253, 258, 299, 303, 305, 315, 317, 322, 340, 342, 373, 377, 386 ve 390 nci maddelerinin değiştirilmesini ve bu kanuna ek 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 neu maddeler olmak üzere yeni maddeler ilâve edilmesini ve 825 sayılı Ceza Kanununun mevkii meriyete vazna mütaallik kanununun 29 neu maddesine yeni bir fıkra eklenmesini öngörmektedir.

Tasarının gerekçesinde, 20 Ağustos 1929 tarihinden beri yürürlükte bulunan 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun, memleketimizin değişen şart ve ihtiyaçlarına cevap verebilmesi maksadıyla bazı maddelerinin değiştirilmesinin uygun görüldüğü ve değişiklik gerçekleştirilirken kanunun 35 senelik uygulanmasında elde edilmiş olan verilerden faydalandığı ve memleketimizin özellikleri ile adli teşkilâtımızın da gözetildiği belirtilmektedir.

Tasarının, 1412 sayılı Kanunun girişte arz edilen maddelerinde öngördüğü değişiklikler ile getirdiği esasları şöylece özetlemek mümkündür.

Tasarı ile, - kaideler hiyerarsisi - nde en üst derecede bulunan Anayasanın Ceza Muhakeme Hukukuna mütaallik hükümleriyle, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun gelişen maddeleri arasında gereken uyarluk ve ahenk tesis edilmekte ve özellikle (adalet) ve (teminat) müesseseleri ihlâl edilmeksizin davaların süratli olarak görülmesi ve sonuçlandırılması konusunda gereken değişiklikler yapılmaktadır.

Tasarıda, - ilk soruşturma - müessesesine ilişkin olarak uygulamada ortaya çıkan eleştiriler, geniş bir inceleme ve tartışmaya konu kılınarak, bu müessese yeni esaslara bağlanmaktadır.

Gerçekten - ilk soruşturma - müessesesi, Ceza Hukukunda bir gelişmenin mahsulüdür. Suçsuz kimselerin sanık sıfatı ile açık olan duruşmalara çıkarılmaması, son soruşturmada delil toplama zorunluğu ile davaların gecikmelerden korunması ve son soruşturmaya gitmemesi gereken işleri ayıklamakla mahkemelerin işlerinin azaltılması gibi her biri ayrı bir önem taşıyan sebepler - ilk soruşturma - müessesesini lüzumlu ve zaruri kılmaktadır. Ancak, bu müessesenin uygulanma düzeninin bazı esaslara bağlanması keyfiyeti de yine zorunlu bir mahiyet taşımaktadır. Nitekim, sanığın duruşmaya çıkarılması için yeterli delillerin mevcudiyeti takdirinde - ilk soruşturma - müessesesi yukarıda işaret edilen zorunlu mahiyetinden uzaklaşmaktadır. Bu nedenle de, - ilk soruşturma - müessesesini mutlak surette suçun gerektireceği cezaya göre değil, soruşturma ile sağlanacak amaca göre değerlendirmek icabettir. İşte, bu gerekçeden hareketle tasarı, - ilk soruşturma - müessesesini Cumhuriyet Saveisinin, işlenmiş olan eürmün önemi ve şümulü ve delillerin korunması ve toplanması ve nihayet hâkimin işe elkoyarak gizli bir tahkikat yapmasının gerektiği hallerde vereceği kararlara bağlı kılınmıştır. Yine - ilk soruşturma - müessesesi muhafaza edilirken, - sorgu hâ-

kimliği - konusunda da eğilmiş ve - sorgu hâkimleri - nin - müstantik - olduğu devirlerden kalma, sorgu hâkiminin verdiği bazı kararların asliye hâkiminin tasdikine tabi tutulması keyfiyeti de kaldırılmıştır.

Tasarıda, davaların süratle görülmesini temin etmek maksadı ile, mazereti olmaksızın duruşmaya gelmeyen tanıklara uygulanacak müeyyide ve hâkimin reddi talebinin kötüye kullanılmasını önleyebilmek için, ret talebinin varid bulunmamasında veya aksi sabit olan hallerde uygulanacak müeyyide artırılmaktadır.

Tasarıda, yine - hakkın suiistimali - halleri gözetilerek, - temyiz kabiliyeti olmayan - hükümler de yeniden düzenlenmektedir.

Tasarıda, yine - hakkın suiistimali - halleri gözetilerek, - savunma hakkı - ve - adaletin güvenlik içinde yürütülmesi - kuralları hiç bir şekilde zedelememek kaydı ile sırf davayı uzatmak maksadıyla delil ikamesini önleyici tedbirler getirilmektedir.

Tasarıda, Sulh hâkiminin - ceza kararname - ile ceza tayin etmesinin, ülkelerin ceza uygulamalarında alanı gün geçtikçe genişleyen bir yöntem olduğu gözetilerek, Sulh hâkimlerinin - ceza kararname - ile karar verebilme halleri genişletilmiştir.

Arz edilen esaslı değişikliklerin yanı sıra tasarı, Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununda - teknik - bazı değişiklikleri de öngörmüş ve kanuna uygulama yeterliği kazandırmıştır.

Tasarı, - sürat - ve - sadelik - ile - işlemlerde basitlik - amaçlarını gerçekleştirirken, kamu ve fert haklarının korunmasına ve bir diğerine zit menfaatlerin telifine ve tarafların eşit işleme tabi tutulmasına yönelik ve bu nevi hak ve menfaatler için teminat teşkil eden hükümlerden, asıl ve genel prensiplerden hiç bir şekilde feragatte bulunmamayı vaz geçilmez bir kural olarak kabul etmiştir.

Bu temel görüşler esaslarında değiştirilen maddelerin ve bu madde değişikliklerine ilişkin gerekçelerin ayrı ayrı incelenmesi tasarıya daha açık bir şekilde tanıtılmasına ve incelemelere konu kılınmasına imkân sağlayıcı bir anlatım biçimi olacaktır.

DEĞİŞİKLİĞE TABİ TUTULAN MADDELER İLE KANUNA EKLENMESİ ÖNGÖRÜLEN MADDELER VE GEREKÇELERİ

Madde 1. — 26 ncı maddedeki müeyyide 5435 sayılı Kanunla 50 - 1 000 lira olmuştur. Bunu tasarı 100 - 1 000 lira yapmaktadır. Bu suretle hâkimin reddi talebinin kötüye kullanılmasını önlemek maksadı ile talebinin varidolmamasında veya aksi sabit olan hallerde uygulanacak ceza artırılmış bulunmaktadır.

Madde 2. — Ret talebinin kabul edilmemesine dair verilecek kararlara karşı kanun yolunu düzenleyen yürürlükteki 27 ncı maddenin son fıkrası hükmünün ifadesi açık değildir. Anılan fıkrada, talebin esassız olduğuna dair kararların temyiz olunabileceğinden bahs olunmakta ise de maksat, son soruşturmada yapılan talebin reddidir.

Bu esas fikri ifade etmek için 27 ncı maddenin son fıkrasının değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Madde 3. — 29 ncü maddede yapılan değişiklikler şunlardır: Önce, reddi istenmemiş olsa bile bir hâkimin kendisinde mevcut ve reddi gerektiren sebepleri bizzat bildirmesi halinde yetkili mahkemeye bir karar verilmesinin gerektiği, ifade edilmiştir. Davaya bakmaktan çekinmek hâkimin şahsî takdiri ile değil, ret talebini incelemeye yetkili merciin kararı ile mümkün olabilecektir.

Saniyen, yürürlükteki maddenin ikinci fıkrası da değiştirilmiştir. Bu fıkrada, bazı haller bir hâkimin hâkimlik görevini ifadan memnuiyeti zannını uyandırırsa davanın esasını tetkik eden merciin bu bapta re'sen de karar verebileceği, yazılıdır, «Esas davayı tetkik eden merci» kaydı, ancak işi gören mahkemede reddine karar verilecek hâkim müzakereye iştirak etmeden heyetin kurulabilmesi halinde bu fıkra hükmünün uygulanmasına imkân verir. Esas fikir ise, istek ha-

linde redde karar vermeye yetkili olan merci, bir istek olmadan da hâkimin doğrudan doğruya hâkimlik vazifesini yapmaktan memnuiyetini gerektiren bir halini gördüğünde buna yani redde karar verecektir.

Bu itibarla anılan fıkradaki «esas davayı tetkik eden merci» yerine vukuu halinde bir ret isteğini tetkike yetkili olan mercii ifade etmek için «aynı mercii» ibaresi konulmuştur.

Nihayet, reddi istenmemiş olduğu halde reddini mucip olabilecek sebeplerin bulunduğunu ve bu sebeple davayı görmek istemediğini bildiren hâkimin bu beyanı üzerine yetkili merciden bir karar çıkmaya kadar 28 nci madde gereğince geiktirilmesi caiz olmayan muameleleri yapması gerekeceğinden, bu cihetin de bu maddede açıkça ifadesi uygun görülmüştür.

Madde 4. — Zabıt kâtabının reddi halinde veya kendisinin reddi haklı gösterecek sebepler bulunduğu için çekindiğini bildirmesi halinde, yanında vazife gördüğü hâkim veya mahkeme başkanının karar vermesi daha uygun görülmüştür.

Yalnız bir işte hem hâkim ve hem de zabıt kâtabi birden reddolunmuşlar ise zabıt kâtabi hakkında da karar verecek merciin hâkime göre tâyini gerekli bulunmuştur.

30 ncu madde bu düşüncelerle değiştirilmiştir.

Madde 5. — 32 nci maddede yapılan değişiklik, bütün hâkimlik ve mahkeme kararlarının ve muhalefet şerhlerinin gerekçeli olması ve muhalefet şerhlerinin kararların suretinde de gösterilmesi şeklindedir.

Anayasanın 135 nci maddesinin 3 ncu fıkrası bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılacağına âmirdir. Yürürlükte olan madde ise ancak, aleyhine kanun yollarına müracaat mümkün olan veya bir talebin reddine dair bulunan kararların sebebinin yazılacağı derpiş edilmiştir. Diğer cihetten tatbikatta bazı mahkemelerin ve bilhassa Yargıtayın kararlarında bulunsa da, suretlerin muhalefet şerhi ihtiva etmedikleri görüldüğünden, dolayısıyla, muhalefet şerhlerinin bilinmemesi sonucu doğmaktadır. Anayasaya aykırı olan metin ve tatbikatın düzeltilmesi zarurî görülmüştür.

Madde 6. — 45 nci maddede, esas itibarıyla yapılan değişiklik, 2 nci fıkrasındaki tanıkların davetiye tebliğ edilmeksizin ihzar müzekkeresi ile getirilmesi halinin yer bakımından tahdidi kaldırılmakta ve mevkuflu işlerde bütün tanıkların ihzar müzekkeresi ile getirilebilmeleri imkân dahilinde sökulmaktadır. Böyle bir istisnaî hükmün kaide haline getirilmesi üzerinde uzun boylu düşünölmüştür. Tanığın ilk ağızda polis zoru ile getirilmesinin doğru olmadığı, nihayet kendisinin kamu menfaati için tanıklık yaptığı, böyle bir muamelenin ağır olduğu şüphesiz ise de, tanığın polis zoru ile getirilmemek menfaati ile tutuk sanığın menfaatinin karşılaşması dolayısıyla esasında prensiplere uygun düşmeyen böyle bir hal tarzının memleket şartları bakımından kabulü gerececeği sonucuna varılmış ve zaten bunun bir mecburiyet olmadığı, ihtiyarî bir hüküm olduğu, hâkimlerin bu ihtiyarî tanığın gelmeyeceğini kuvvetle muhtemel gördükleri hallerde uygulayacakları da gözönünde tutularak 2 nci fıkra hükmünün değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Bundan ayrı olarak maddede gereken bazı değişiklikler de yapılmıştır.

Madde 7. — Davaların uzayıp gitmesinde tanıkların ilk davete gelerek ödevlerini yapmamalarının önemli yeri ve tesiri vardır. Bu itibarla maddede yapılan değişiklikte usulü dairesinde çağırılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıkların zorla getirileceği derpiş edilmiştir. Bir tanık çağırıldığı günde mazereti olur ve gelmeyecek durumda bulursa ve bunu da mahkemeye bildirirse bu takdirde kendisine hiç bir ceza ve masraf hükmolunmadan yeniden davetiye gönderilir. Fakat bunun aksi olarak mazeretini bildirmeksizin gelmezse bu hareketinin getireceği akıbetlere katlanması gerekir. Bu durumda kendisi zor ile getirilir.

Ayrıca mazereti olmaksızın duruşmaya gelmeyen tanıklara uygulanacak müeyyide de artırılmış bulunmaktadır. 4 ncu fıkrada yapılan değişiklik ile de kanunun tayin ettiği hallerde tanık dinleme hakkını haiz olan C. Savecısının usulünde yaptığı davet üzerine gelmek mecburiyetinde olan tanığın gelmemesi halinde 46 nci madde hükmünün uygulanacağı da açık olarak ifade edilmiştir.

Madde 8. — 63 ncü maddede yapılan değişiklik ile hazırlık soruşturmasında tanıklıktan veya yemin etmekten çekinen tanıklar hakkında da maddede gösterilen tedbirlerin tatbiki gerektiği sarahaten ifade edilmiş ve ayrıca 1 nei fıkranın son cümlesini teşkil eden para cezaları tahsil olunamadığı takdirde uygulanacak hüküm cezaların infazı hakkındaki kanunda gösterilmiş olduğundan 1 nei fıkranın son cümlesini teşkil eden hüküm metinden çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklikler dolayısıyla maddenin yeniden tanzimi uygun görülmüştür.

Madde 9. — 66 nei maddenin 3 ncü fıkrasında «Muayyen hususlar hakkında rey ve mütalaa-larını beyan ile tavzif edilmiş resmî ehlihibre mevcut ise» başkasının tayin edilemeyeceği hak-kındaki hüküm hâkimin bilirkişi tayini hususundaki serbestliliğini sınırlamaktadır. Bu bakımdan hükmün üzerinde durulmuş ve hâkimin bilirkişi tayini hususundaki yetkisinin sınırlandırılmasının Anayasanın 132 nei maddesindeki «Hiçbir organ, makam, merci veya kişinin, yargı yetkisinin kul-lanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.» hükmüne aykırı olduğu mütalâa edilmiştir. Bu durumda bahis konusu ibarenin «Kanun tarafından görevlendirilmiş bilirkişi varsa» şekline sokulmasının uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıca tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 nei maddesinin uygu-lanması bakımından bilirkişi tetkikatı yaptırmaya hâkimlerin mecbur olduğu hususunda mad-deye bir fıkra ilâve edilmiş ve şuur ve hareket serbestisi konusunda tetkikler yapan bilirkişilerin adli tabip yoksa Hükümet tabibi veya sair her hangi bir hekim olmaması, mütehasıs bir hekim olmasını sağlayacak şekilde maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Madde 10. — Kanunumuzun 67 nei maddesiyle bilirkişilerin de hâkimin reddini gerektiren sebeplerden dolayı reddedilebilecekleri kabul edilmiş ve fakat bu ret isteğine hangi merciin karar vereceği bildirilmemiştir.

Maddeye eklenen bu fıkrada bilirkişilerin reddi isteğine karar verecek merciler gösterilmiştir.

Madde 11. — Maddede yapılan değişiklik rey vermekle mükellef olan ve usulü dairesinde ça-ğırıldığı halde gelmeyen veya gelip de yeminden ve rey ve mütalâa beyanından çekinen bilirkişiy e uygulanacak olan para cezasının artırılmasından ibarettir.

Para cezaları tahsil olunamadığı takdirde, uygulanacak hüküm Cezaların infazı hakkındaki Kanunda gösterilmiş olduğunda nazarı itibara alınarak maddenin 2 nei fıkrası hükmü metinden çıkarılmıştır.

Yapılan bu değişiklikler dolayısıyla maddenin yeniden tanzimi uygun görülmüştür.

Madde 12. — Gözaltına alınma sıhhi ve hukuki bir tedbir olmakla beraber sanığın hürriyeti göz-altına alma sırasında tutuklamada ve ihzarda olduğu gibi tahdid edilmektedir. Onlarda olduğu gibi mahsup yapılmasının gerektiği keyfiyetinin açıkça ifade edilmesinin uygun olacağı düşünül-müştür.

Gözaltına almadaki altı haftalık sürenin yetmediği ve uzatılması gerektiği yolundaki teklif de isabetli bulunmuştur. Gerçekten İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsünün «Akıl hasta-lıklarına karşı cemiyetin müdafaası» konusunda 1958 yılında tertibettiği kollokyumda da bu sü-renin yetersiz olduğu ve süreyi uzatma sisteminin uygun olacağı tespit edilmiş bulunuyordu. Altı haftalık sürenin, 1930 tarihli Belçika İçtimai Müdafaa Kanununda olduğu gibi, altı ayı geç-memek üzere yeni kararlarla uzatılabilmesi isabetli olacaktır.

Gözaltına almada dosyanın tetkiki büyük bir önem taşıdığından tatbikatta bilirkişinin talebi üzerine dosya gönderilmesinin zaman kaybına sebebiyet verdiği, bazan gönderilen suretlerin haki-kati tamamen aksettirmediği anlaşıldığından dosyanın aslının gönderilmesi yolunda bir tadil ya-pılmıştır. Ancak gözaltına alma süresinin altı aya kadar uzatılabilmesi kabul edildiğinden bu süre zarfında dosya hastanede kalırsa yargılama makamınca hiçbir soruşturma muamelesi yapılma-sına imkân kalmayacağından bunu önlemek üzere ve zaten gerekli bilgilerin müşahadenin başun-da dosyadan çıkarılmış olması zaruri bulunduğundan, dosyanın üç ay içinde iadesini sağlayacak bir hüküm de ilâve edilmiştir.

Dosyanın ashında resmî müesseseye gönderilmesi hakkındaki hüküm esas itibariyle müessese-
deki uzmanların işini kolaylaştıracağı kabul edilmekle beraber soruşturma dosyasının veya
içindeki bazı evrakın kaybolması ihtimali üzerinde de durulmuştur. Neticede gönderilecek dosya-
daki kaybolmasından korkulan kısımları tayin edip çıkartma ve suretinin gönderme işini hâki-
me bırakmanın ortalama bir yol olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sebeple, tasarrufla sondan ikinci
fıkrasındaki «soruşturma dosyası da yollanır» kelimelerinden sonra «dosyanın bütünü ile yol-
lanmasında sakınca gören hâkim, bazı belgelerin suretlerini gönderebilir.» Hükümünün ilâve
edilmesi uygun görülmüştür.

Bu maddedeki tadilden faydalanılarak 3 nci fıkradaki «kararname kelimesi» «Karar» şeklin-
de düzeltilmiştir.

Yine bu tadilden faydalanılarak yapılan tetkikin sadece şura inhisar etmediği 46 ncı mad-
deye göre hareket serbestisi, 404 ve 573 ncü maddelere göre iptilâ bakımından da incelemeler ya-
pıldığı nazara alındığından, 1 ncı fıkrada değiştirilmiş ve bu arada hazırlık soruşturması sırasın-
da sorgu hâkimini yetkili kılanın sisteme aykırılığı da göz önüne alınarak, gerekli değiştir-
me ve düzeltme yapılmıştır. Yine bu vesile ile maddede bir keresinde «gözetim alma» diğeri-
nde «gözetim altında alkoyma» denilmiş olması da doğru görülmeverek daha isabetli olduğu için «göz-
altına alma» tabiri tercih edilmiştir.

Madde 13. — 106 ncı maddenin son fıkrasında tevkif müzekkeresi sanığın yakalanması halinde
ve mümkün olmazsa hangi suç için tevkif edildiği bildirilmekle beraber tevkif evine konulduğunun
nihayet ertesi günü 33 ncü madde mucibince tebliğ edilir hükmü yazılıdır. Anayasanın 30 ncü
maddesinin 3 ncü fıkrasında ise yakalanan veya tutuklanan kimselere yakalama veya tutuklama
sebeplerinin ve haklarındaki iddiaların yazılı olarak hemen bildirilmesinin gerekeceği öngörü-
lmüştür. Yapılan değişiklikle söz konusu maddenin son fıkrası hükmü Anayasaya uygun olarak
yeniden düzenlenmiş ve ayrıca tutuklama müzekkeresinin sanığa nasıl tebliğ edileceği ve
tebliğ muamelesini ihtiva eden tutuklama müzekkeresinin ashının tevkif evinde ve diğer bir
örneğinin ise dava dosyasında saklanması öngörülmüştür.

Madde 14. — 107 ncı maddeye göre, «tevkif olunan kimsenin hısnlarına ve esash bir alâkası
bulunan diğer kimselere tevkifin bildirilmesine, müsaade olunur. Mevkuf, isterse bunlara resmen
dahil haber verir» denilmektedir. Anayasa ise 30 ncü maddesinin 4 ncü fıkrasında tutuklanan
kimsenin hâkim önüne çıkarılınca durumun hemen yakınlarına bildirilmesini mecburi kılmıştır.
Bu bakımdan Anayasanın sarîh hükmüne uyularak ve bildirmenin kâmin tarafından olacağı da
tasrih edilmek suretiyle madde yeniden tanzim edilmiştir.

Madde 15. — 108 ncı maddede Anayasanın 30 ncü maddesinin 4 ncü fıkrasına uyulmak için
gerekli tadiller yapılmıştır.

Madde 16. — 109 ncü maddenin 1 ncı fıkrası da 108 ncı maddenin 1 ncı fıkrasının tadilin-
deki gerekçe ile değiştirilmiş ve eskiden sanık «isterse» yapılan işlem, mecburi hale getirilmiştir.
Bu suretle Anayasaya uygun bir hüküm sevk edilmiş olmaktadır.

Maddenin 2 ncı fıkrası da kaldırılmıştır. Çünkü, bu hâkim yetkili makamın hâkimi olmadığı-
ndan, sadece son fıkrada gösterilmiş olan ilki durumu arıyacağı için, yürürlükte olan kanundaki
atfın bir faydası olmadığı düşünülmüştür.

Madde 17. — Genel gerekçede ifade edildiği veçhile sorgu hâkiminin verdiği bazı kararla-
rın asliye hâkiminin tasdikine tabi tutulması mecburiyetini derpis eden 124 ncü maddenin 2 ncü
fıkrası hükmü kaldırılmış bulunmaktadır.

Madde 18. — 128 ncı maddenin 1 ncı fıkrası da 108 ncı maddede gösterilen sebeplerle değiști-
rilmiştir.

Madde 19. — Anayasanın 30 ncü maddesinin 3 ncü fıkrası yakalama ve tutuklama sebeplerinin
ve haklarındaki iddiaların yakalanan veya tutuklanan kimselere yazılı olarak hemen bildirilme-
sini gerekli kıldığından buna kıyasen, bu hususları ihtiva eden ihzar müzekkeresinin sanığa ya-
zılı olarak bildirilmesini sağlayacak bir hüküm bulunması uygun görülmüş ve bu sebeple 133 ncü
maddeye bir fıkra ilâve edilmiştir.

Madde 20. — 134 nci maddede ihzar müzekkeresi ile çağrılan şahsın hâkim tarafından en geç 24 saat içinde sorguya çekileceği kaydını ihtiva ettiğinden yakalama ve tutuklama hakkındaki Anayasa hükümleri bakımından 108, 109, ve 128 nei maddelerde yapılan tadillere kıyasen bu maddede de gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Bu tadilden faydalanılarak maddenin ikinci fıkrası daha açık bir şekilde yazılmış ve hürriyeti sınırlamanın başlangıcı gösterilerek bunun zorla getirmeye muhasır olduğu belirtilmiştir.

Madde 21. — Sorgu hâkimlerinin 158 nei maddede gösterilen istisnai hallerde, sulh hâkimi gibi, re'sen hazırlık soruşturması yaparken gerekiyorsa tutuklamaya da karar verebilmesi uygun görülmüştür. Meşhut suçlarla gecikmesinde sakınca olan hallerde sulh hâkimi re'sen bazı işlemler yaparken, sorgu hâkiminin bundan menclenmesinde hukukî bir sebep yoktur.

158 nei madde bu sebeplerle yeniden düzenlenmiştir.

Madde 22. — Suçun delillerinin karartılmadan toplanması ve suçsuz kimselerin açık duruşmalara çıkarılmaması ve açık oturumlarda delil toplamak zoru ile davaların gecikmelerden korunması gibi her biri ayrı bir önem alan sebepler, ilk tahkikatın yapılmasını lüzumlu ve zarurî kılmakla beraber bir işte deliller gereği kadar elde edilmiş ve sanığın duruşmaya çıkarılmasına yetter bulunmuş ise artık ilk tahkikatın yapılmasına lüzum olmadığı, genel gerekçede ifade edilmiştir. Bu itibarla, ilk soruşturmayı mutlak surette suçun gerektireceği cezaya göre değil, belki soruşturma ile sağlanacak amaca göre kabul etmenin doğru olacağı düşünülerek maddedeki ağır cezalılarda ilk soruşturma mecburiyeti kaldırılmış ve bunun yerine Cumhuriyet savcısının lüzumunu takdir ederek isteyeceği her işte ilk soruşturma yapılması usulü konulmuştur.

Bununla beraber Cumhuriyet Savcısı duruşmanın yapılmasını istemek yetkisi kendisine mutlak ve ölçsüz olarak verilmiş değildir. Savcı, bu isteme yetkisini ancak suçun önemi ve şümulü ve delillerin karartılmadan korunması ve toplanması bir hâkimin iş el koyarak gizli bir tahkikat yapmasını gerektirdiğinde kullanacak ve bundan maada olan hallerde işi doğrudan mahkemeye verecektir.

Madde 23. — 173 nci maddede kullanılmış olan «Salâhiyet» kelimesinin hem vazifeye, hem de mahal itibarıyla salâhiyete matuf ve şâmil olduğu gözönünde tutularak maddede gereken değişiklik yapılmıştır. Kanun 174 maddede, 173 nci maddenin 1 nei fıkrasına ve 175 nei maddede mezkûr maddenin 2 nei fıkrasına bir atıf yapılmaktadır; halbuki şimdiki şekilde 173 nci maddede iki fıkra yoktur. Maddenin son cümlesi olan «Karar verilmezden evvel maznun dinlenebilir.» cümlesi, mehzar kanunda olduğu gibi müstakil bir fıkra olmak lâzımdır ve bu sayede 174 ve 175 nei maddeler tatbik kabiliyetini alır. Bu sebeple de 173 nci maddede icabeden değişiklik yapılmıştır.

Madde 24. — 175 nei maddenin 1 nei fıkrasında yapılan değişiklik, 173 nci maddede serdedilen gerekçeye müsteniden salâhiyetsizlik terimi yerine «görev veya yetkisizlik» teriminin konulmasından ibarettir.

Madde 25. — Yürürlükteki 176 nei maddede sorgu hâkimliğinin talepnameyi reddetmesi halinde savcının buna itiraz edebileceğinden bahsedilmektedir. Buradaki itiraz «acele itiraz» şeklinde değiştirilmesi gerekmektedir. Zira talepten reddi kararına karşı yapılan itirazın acele olması bu kararın mahiyeti icabıdır. Nitekim maddenin ilk şeklinde de durum böyle idi. Aksi takdirde dava zamanlaşımına uğrayıncaya kadar sanık hakkında her an savcının itiraz yoluna başvurarak dava açması mümkün olacaktır. Bu sebeple maddedeki itiraz kelimesi acele itiraz olarak düzeltilmiştir.

Ayrıca, maddeden «delillerin toplanması noktasından maznun itiraz edebilir.» hükmü çıkarılmıştır. Zira ilk soruşturma açılmasını savcı istemiş ve bu talep reddedilmiştir. Bu ret kararına savcının acele itirazda bulunması imkânının tanınması gereklemekle beraber sanık bakımından, esasen yapılmasını istemeye hak verilmeyen ilk soruşturmanın açılmaması halinde, itiraz hakkı tanınmaması icabetmektedir.

Madde 26. — Maddede yapılan değişiklik 191 nci madde ile 197 nci maddede yapılmış olan tadile muvazi olarak «davanın düşmesi» teriminin konulmasından ibarettir.

Madde 27. — Anayasanın 31 nci maddesi savunma hakkının temel haklardan biri olarak sayıldığından bu hakkın bilirkişi incelemeleri bakımından da korunmasının gerektiğinin ve kanunumuzda son soruşturma safhasında sanığın kendi seçtiği bilirkişiyi doğrudan doğruya davet ettirebileceğini hattâ beraberinde duruşmaya getirebileceği hakkında hükümlerde bulunduğu, ancak sanığın duruşmada davet ettirmek niyetinde olduğu bilirkişiye mütalaa için gerekli müşahedeleri zamanında bizzat yapmak imkânını sağlamanın da zarurî bulunduğu gözönünde tutulması neticesinde önsoruşturma safhasında yani hazırlık soruşturması ile ilk soruşturmada sanığın seçtiği bilirkişilerin keşif ve muayeneye katılabilmesi için birden fazla bilirkişi ile keşif ve muayene yapılması şartı doğru bulunmamış ve maddenin başındaki «birden fazla» kelimeleri çıkarılmıştır.

Ayrıca sanığın teknik müşavir mahiyetinde duruşmada hazır bulundurabileceği kendi seçtiği bilirkişinin tahkik muamelelerine iştirakine, taleplerinin reddedilmesi halinde ret kararının gerekçeli olarak zapta geçirilmesi öngörülmek suretiyle müdafaa teminat altına alınmış bulunmaktadır.

Madde 28. — Maddeye sorgu hâkiminin kamu davasının düşmesine karar verebileceği de yazılmıştır. Buna lüzum vardır; çünkü ilk tahkikat açıldıktan ve yapılmaya başlandıktan sonra da ölüm, af, zaman aşımı, davadan vazgeçme gibi kamu davasını düşüren sebep ve haller meydana gelebilir. Bu hallerde düşme kararı verilmek icabeder.

Bundan başka mütalaa beyanı için alınan evrakın derhal incelenerek mütalaa ile birlikte geri verilmesi esası konmuş ve buna göre de maddenin 2 nci fıkrası, Cumhuriyet Savcısının soruşturma evrakını iddiası ile birlikte en geç yedi gün içinde sorgu hâkimine gerivereceği şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 29. — Sorgu hâkiminin, sanık aleyhine bazı delillerin toplanması talebinin reddine veya son tahkikatın açılmasına dair olarak vereceği kararlara karşı sanığın kanun yoluna gidememesi kaidesi konmuştur.

Sanığın duruşma hazırlığında, 212 ve 213 nü maddelerde ve duruşmada, 238 ve 239 nü maddelerde, kanunun koyduğu kayıt ve şartlar dairesinde delil ikamesine hakkı vardır.

Sorgu hâkimi tarafından son tahkikatın açılabilmesi için 183 nü madde uyarınca kâfi deliller elde etmiş olması lâzımdır. Yeter delillere dayanan son tahkikatın açılması kararına sanığın 203 nü madde mucibince itiraz hakkı yoktur.

Kanunî bu hükümler gözönüne alınca, sanığın sözü edilen kararlara karşı bir kanun yoluna gidememesi uygun görülmüş ve bu sebeple 194 nü maddenin son fıkrası değiştirilmiştir.

Madde 30. — 191 nci madde sorgu hâkiminin vereceği kararlar arasında düşme kararları da gösterilmiştir. 197 nci maddeye eklenen fıkra ile kamu davasının düşmesi kararlarının neleri ihtiva edeceği tasrih edilmektedir. Ayrıca muhakemenin men'i ve kamu davasının düşmesi kararlarını sanığın öğrenmesindeki fayda da aşîkâr olduğundan maddeye son fıkra eklenmiş bulunmaktadır.

Madde 31. — Maddenin ilk fıkrasına «salâhiyetli» kelimesinin önüne «görevli» kelimesi de yazılmıştır. Sorgu hâkimi son tahkikatı yalnız yetkili olan mahkeme huzurunda değil, belki hem yetkili ve hem de görevli olan mahkemede açmak zorundadır. Bu hususu ifade etmek için 202 nci maddenin ilk fıkrası değiştirilmiştir.

Madde 32. — 191 nci maddede sorgu hâkiminin düşme kararı da verebileceği yazılmış olduğundan bu yolda verilen bir karara kani olmayan Cumhuriyet savcısının kanun yoluna gitmesi zaruridir. Bu yolda muhakemenin men'i kararında olduğu gibi acele itiraz yoludur.

Yine böylece sorgu hâkimi tarafından soruşturmanın geçici olarak durmasına karar verildiğinde savcının bu karara karşı da kanun yoluna gitmesi bu kabîl kararların mahiyeti icabıdır. Çünkü soruşturmanın geçici olarak durması kararlarının da yanlış verilmiş olması ihtimali vardır. Bunların hemen düzeltilmesi ve soruşturmanın devam etmesi icabeder.

Bugünkü metin, iddianamede gösterilen mahkemeden yüksek bir mahkemede duruşmanın yapılmasına dair olan karara da saveciya itiraz salâhiyeti veriyor; buna hiç lüzum yoktur; çünkü yüksek mertebeli mahkemede hem âmme hukuku hem de sanık için daha fazla garanti vardır. Bu sebeple mehaz Alman kanununda olduğu gibi maddemizin bu hükmünün de değiştirilmesi uygun görülmüştür.

203 nü maddenin 2 ne fıkрасında yapılan değişiklikler bu sebeplerle yapılmıştır.

Madde 33. — İddianame ile dava açılması sistemi ilk günden beri uygulanmaktadır. Bu işlerde süreye riayetsizlik yüzünden talik istekleri iddianamenin okunmasından önce yapılmaktadır. 210 neu maddedeki bu boşluğun doldurulması maksadıyla 210 neu maddenin 2 ne fıkрасı hükmünün değiştirilmesi uygun görülmüş ve bu fıkranın yazılmasında kanunun 236 ne maddesindeki ifadesi göz önünde tutulmuştur.

Madde 34. — Duruşmadan varestede tutulan sanığın hazır bulunmasına mahkeme her zaman karar verebilir. Bu itibarla, ağır cezalı işlerde de mağdurun duruşmada hazır bulunmak mecburiyetinden varestede tutulması faydalı olacaktır. Tatbikatta ağır cezalı işlerde sanık gelmesede duruşmaya devam olunmakta ve çok defa müdafii de kabul olunmamaktadır. Duruşmadan varestede tutma bakımından bütün suçlar bir tutulmamıştır. Ağır cezalı işlerde sanık daha önce sulh veya sorgu hâkimi tarafından sorguya çekilmiş olsa bile davaya esas olan olaylar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilmesi gerekli görülmüştür.

Ayrıca, maddede vekâletnamesinde sarahat olan hallerde müdafinin istemesiyle de bu maddenin uygulanmasını sağlayacak şekilde bir değişiklik yapılmıştır.

Madde 35. — Ağır Ceza Mahkemelerinde sanığın gelmemesi, hatta tutuk sanığın getirilmemesi hallerinde, sanık müdafinin duruşmaya alınmaması yolunda bir tutum yer almış bulunmaktadır. Bu tutumun kanunî bir mesnedi yoktur. Usul Kanununa göre gelmeyen sanığın duruşmasının esasen yapılmaması gerekir. (C. M. U. K. 223). Belli hallerde sanığın yokluğunda da duruşmanın yapılabileceğine ilişkin hükümlerde ise gelmeyen sanığın müdafinin duruşmaya alınamayacağına dair hüküm yoktur. Hâkimler ve müdafiler arasında çeşitli anlaşmazlıklara yol açan bu durumun giderilmesinde zaruret vardır. Bu zaruretin, 227 ne madde hükmünü mehaza irca suretiyle giderilmesi yerinde olacaktır.

Madde 36. — 238 ne maddede, sadece «deliller, davayı uzatmak maksadı ile ikame olunmaz» denilmekle yetinilerek başkaca delillerin kabul olunmayacakları haller sayılmamıştır. Davanın lüzumsuz yere uzatılmasına mani olmak için dinlenmesi ve incelenmesi istenilen delillerin ne gibi hallerde ve nasıl sebepler ile faydasız ve lüzumsuz sayılarak reddolunması icabedeceğini bir dereceye kadar kaide şeklinde sayarak göstermek lüzumlu ve faydalı görülmüştür.

Madde 37. — Tatbikatta düşme kararı gereken hallerde bazan durma kararı verildiği ve bu kararın da çok defa hüküm sayılmayıp temyiz edilmediği görülmektedir. Bunu önlemek üzere hangi hallerde düşme kararı, hangi hallerde durma kararı verileceğinin açıklanması zarurî görülmüş ve maddede sayılan düşme ve durma sebepleri eksik olduğundan sayma sistemi terk edilerek umumî tâbirler kullanılmıştır.

Diğer taraftan, hükmün nelerden ibaret olduğunda da tereddütlere rastlandığından, bunun da giderilmesi faydalı görülmüş ve hangi kararların hüküm sayılacağı açıklanmıştır.

Hüküm sayılan kararların bu maddede birer birer sayılarak gösterilmesinin bir diğer faydası da, başka maddelerde veya kanunlarda rastlanan mahiyeti aynı olan fakat farklı adlarla anılan kararların da bundan böyle 253 ne maddeye göre adlandırılması sayesinde tatbikattaki karışıklığın önlenmesi olacaktır. Tatbikatta derhal beraet kararı verilebilecek hallerde durma veya düşme kararı verildiğine de çok raslanmaktadır. Durma veya düşme sebepleri netice itibariyle mahkûmiyet kararı verilmesini önlemek üzere kabul edildiklerinden, ayrıca mahkeme faaliyeti yapmadan beraet kararı verilebilecek hallerde, bu kararın verilmesine engel olamayacaklarının belirtilmesi fertler bakımından bir teminat teşkil edecektir.

Bu tadillerden faydalanılarak davanın ikinci bir defa açılması halinde birinci davanın mahkemesi ister sona ermiş ister devam etmekte bulunmuş olsun, ikinci davada ne karar verileceği hakkında kanunlarımızdaki boşluğun doldurulmasını sağlamak üzere davanın reddi kararı verilmesi kabul edilmiş ve böylece 1 nei dava devam ediyorsa ona tesir etmeyecek bir karar verilmesi mümkün kılınmıştır.

Aynı şekilde maddenin hatalı olan 1 nei fıkrası da, duruşma biter bitmez ve nihayet bir hafta içinde hükmün tefhim olunabileceğini belirten 261 nei maddeye uygun şekilde düzeltilmiştir.

Kanunun 253 neü maddesinin değiştirilmesi ve bu sebeplerle uygun görülmüştür.

Madde 38. — 258 nei maddede suçun hukukî mahiyetinin değişmesi halinde ve bununla aynı hükme bağlanmış olan hallerde mütemmin müdafaa hakkı maznuna tevcih edilmiştir. Tatbikatta müdafî bulunan hallerde de sanığın bizzat müdafaaada bulunması zarurî sayılmakta ve bu hal mahkemeyi lüzumsuz şekilde uzatmaktadır. Bu sebepler varsa müdafîin haberdar edileceğinin ve sanık yerine müdafaa yapabileceğinin açıklanması uygun görülmüştür.

Bu tadilen faydalanılarak maddeye «elkoyma» terimi ilâve edilmiştir. Zapt yerine Anayasamız «elkoyma» terimini kabul ettiğinden bu terimin kullanılması uygun görülmüştür. Kanundaki «haciz» den maksat koruma tedbiri olan «elkoyma» ise de ilk günden beri haciz kelimesi kanuna girdiği için bu maddede hacizden bahsetmek gerekeceği düşünülmüştür.

Madde 39. — Kanunun 124 neü maddesinin 2 nei fıkrası kaldırılmış olduğundan buna muvazi olarak 299 neu maddenin 1 nei fıkrasının bir numaralı bendi tadil edilmiş bulunmaktadır.

Memurin Muhakemat Kanununun ve Hâkimler Kanununun gerektirdiği hallerde suçlunun sıfatı icabı son duruşma Yargıtay daire ve Ceza daireleri Genel Kurulunda yapılırken ilk soruşturmada Yargıtay üyeleri ve daire başkanları tarafından yürütülmektedir. Bu hallerde Yargıtay üyesi veya daire başkanının sorgu hâkimi sıfatı ve yetkisi ile verdiği kararların 297 nei madde mucibince kabili itiraz olması gerekir.

Bu itirazın tetkik mercii, maddenin diğer hükümlerine paralel olarak, eğer itiraz olunan karar Yargıtay üyesi tarafından verilmiş ise, üyenin bağlı olduğu daire başkanı, eğer daire başkanının sorgu hâkimi sıfatıyla verdiği karara itiraz olunacak ise, diğer daire başkanı olarak tayin edilmiştir. İtirazın süratle neticeye bağlanması faydalı olduğundan toplanması güç olan heyetlerin itiraz mercii olarak tayininden kaçınıldığı gibi esasen bir hâkimlik makamının kararına karşı itiraz mercii'nin diğer bir hâkimlik makamı olması uygundur. Mercii'nin peşinen tayin edilmiş olması faydalı bulunduğundan, diğer daire başkanı tabirinden hangi daire başkanı anlaşılması gerektiği de maddede açıklanmıştır.

Esas mahkeme olarak yargılama yapan Yargıtay Dairesinin verdiği 291 nei maddede sayılmış kararlar da kabili itiraz bulunduğundan bu kararlar aleyhine de diğer ceza dairesine itiraz edilebilmesi uygun görülmüş, itirazın süratle neticelenmesini teminen toplanması güç olan Ceza Genel Kurulunun itiraz mercii olarak tayininden kaçınılmıştır. Bu sebeplerle 299 neu maddenin 1 nei fıkrasına 4 numaralı bendin eklenmesi uygun görülmüştür.

Bu değişikliklerden faydalanılarak 299 neu madde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 40. — Savcının tutuklama talebinin reddine itirazı üzerine itirazı, tetkik eden mercii tutuklamaya karar vermesi halinde, bu maddedeki «itiraz üzerine verilen kararlar katîdir» hükmü icabı, tutuklama kararına sanık veya müdafî itiraz edememekte ve bu sebeple mutazzar olmaktadır. Mehz Kanun örnek tutulmak suretiyle bu mahzurun telâfisi için 303 neü maddede gerekli tadilât yapılmıştır.

Madde 41. — 305 nei madde 1936 tarihinden bu yana değiştirilmemiştir. Halbuki Ceza Kanununda zaman zaman yapılan tadillerle aşağı - yukarı ceza hadleri o günden bugüne birçok kere yükseltilmiştir. Bunun yanında paranın değerinde o tarihten bu yana büyük ölçüde değişiklik olmuştur. Kaldı ki, temyizden geçmeden kesinleşen hükümlerde hata varsa bunun da olağanüstü temyiz yoluyla düzeltilmesi zaten mümkündür.

Bu sebeple temyiz kabiliyeti bulunmayan hükümler yenibaştan tanzim olunmuştur.

Madde 42. — Kanunen temyiz edilmeyecek bir hükmün yanlışlıkla veya suiniyetle temyiz edilmesi halinin, temyiz müddetinin geçirilmiş olmasıyla aynı hukukî neticeye bağlanması muhtelif bakımlardan maksada uygun olacaktır. Temyiz kabiliyeti olmayan bir hükmün fuzulî yere sevk edilmesi Yargıtayın esasen mahmul olan iş haemini artıracacağı gibi zaman, emek ve masraf kaybına sebeb olmaktadır. Temyiz yolu hükmün kesinleşmesini önlediğinden suiniyetle, temyiz edenin bu niyetinin tahakkukuna yol açılmakta, hiç olmazsa cezanın gecikmesi gibi bir mahzur ortaya çıkmaktadır; kaldı ki, temyiz müddeti geçmiş ise talebi reddedebilen esas mahkemenin hiç temyiz edilemeyen bir hüküm için bu yetkiye sahibolamamasını izah etmek mümkün değildir. Esasen mahkemenin vereceği temyiz talebinin reddine mütedair karara karşı Yargıtaya itiraz etmek mümkün olduğundan temyiz edenin ziyaa uğraması da muhtemel değildir.

Madde 43. — Yargıtayın temyiz tetkikatına başlamadan önce hangi hususları tetkik edeceği de 315. ne maddedeki tadile muvazi olarak gösterilmiştir.

Madde 44. — Hüküm bozulduktan sonra Yargıtaya davanın esasma hükmedilebilecek halleri derpiş eden 322 ne maddenin 1 ne fıkrası yeniden düzenlenmiştir.

Yürürlükte olan 1 ne fıkranın 1 ne bendinde de «tahkikatın tadili» den yani durmadan bahsedilmekte, «düşme» sözü geçmemektedir. Bunun da sebebi, mehaz kanunda durma ve düşme arasında fark olmaması, daha doğrusu ikisinin de aynı tâbirle ifade edilmesidir. Bizim kanun koyucu düşmeyi son kararlar arasına ilâve edince burada da düşme halini nazara almalı idi. Diğer taraftan durma hali geçici olduğundan, Yargıtayın durma kararı vermesi, islah müessesesini kabuldeki esasa da aykırı olacaktır. Bu sebeple söz konusu bentteki «Tahkikatın tadili» terimi çıkarılmış ve yerine «davanın düşmesi» terimi konulmuştur.

Yargıtayın bozmadan sonra davanın esasma hüküm vermesi caiz ve lüzumlu görülen diğer hallerde 1 ne fıkranın 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 numaralı bentlerinde gösterilmiştir. Bunların açık olan mahiyetlerinin böyle bir hükmü gerektireceğinde tereddüt olunmaz.

Madde 45. — 340 ne maddede yapılan değişiklikle iade talebinin yalnız ikinci safhasında verilen ve 338 ne maddede gösterilen kararlara karşı kanun yolu tammakla iktifa edilmemiş aynı zamanda iade talebinin 1 ne sayfasında da verilen ve 336 ne maddede gösterilen kararlar bakımından da kanun yolu tammakta fayda görülmüştür.

Madde 46. — Suiniyete müsteniden mahkemenin iadesi talebinde bulunan mahkûma uygulanacak cezanın artırılması uygun görülmüş ve bu sebeple 342 ne madde tadil edilmiştir.

Madde 47. — Anayasanın 135 ne maddesinde «kesin olarak gerekli kılmak» şartı arandığı için 373 neü madde ona göre değiştirilmiştir.

Madde 48. — 377 ne madde basın hürriyetinin sınırlanmasını düzenleyen Anayasanın 22 ne maddesindeki hükme uydurulmak maksadı ile değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Ayrıca yürürlükteki maddenin 4 neü fıkrasındaki müeyyidede basın gibi çok tesirli bir vasıtaya karşı kifayetsiz görülmüş ve bu bakımdan cezalar artırılmıştır. Aneak, bu artırımlardan sonra «bu karar katidir» şeklindeki ibare kaldırılmış ve bu suretle bu kararlara karşı temyiz yolu açık tutulmuştur.

Madde 49. — Sulh hâkiminin ceza kararnameşi ile ceza tayin etmesi bugün dünyada ufak tefek suçların cezalandırılmasında gitgide alanı genişleyen bir metottur. Bu bakımdan kanunun 386 ne maddesi hükmü değiştirilmek suretiyle sulh hâkiminin ceza kararnameşiyle ceza tayin etmesi yetkisi genişletilmiştir.

Ayrıca son fıkra hükmü ile cezaların infazı hakkındaki Kanunun dördüncü maddesinin birinci bendindeki para cezalarında ceza kararnameşi ile hüküm verileceği kabul edilmiştir. Kabahat gibi basit bir suçun gerektirdiği pek kısa müddetli hürriyeti bağlayıcı cezaların yerine getirilmesinin suçlunun şahsiyeti üzerinde yaratacağı olumsuz etkiler gözönünde tutularak, böyle bir yetkinin hâkime tanınmasında fayda görülmüştür.

Madde 50. — Bu madde ile Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununun «itiraz» başlığını taşıyan 390 ncı maddesi değiştirilmektedir. Halen yürürlükte olan maddede, ceza kararnamesiyle tayin edilen cezanın mahiyeti ne olursa olsun itiraz ha'inde duruşma yapılması ceza kararnamesi usulünün etkisini azaltmakta ve işleri uzatmaktadır. Maddenin yeni şeklinde ise itiraz üzerine, ceza kararnamesiyle yalnız veya diğer cezalarla birlikte hafif hapis cezasına hükmedilmesi halinde duruşma yapılacak ve diğer cezalar tertibedilmiş ise Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 301, 302 ve 303 ncü maddelerine göre Asliye mahkemesi başkan veya hâkimi tarafından incelenecektir. Bu usul, yukarda da belirtildiği gibi, hafif hapis cezasına teşmil edilmemiştir. Çünkü, bu halde hürriyetin tahdidi söz konusudur. Hafif hapis cezasına hükmedilirse itiraz üzerine duruşma yapılacak ve verilecek karar temyiz edildiği takdirde de Yargıtayca incelenecektir.

Ek madde 1. — Bu madde ile, temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmak, demokratik hukuk devletini yıkmak, ülkesi ve milletiyle bir bütün olan devleti bölmek, Anayasada nitelikleri belirtilen Cumhuriyeti değiştirmek maksadıyla suç işleyen kişilerin soruşturma ve kovuşturma usulleri hakkında hükümler konulmuştur. Bu hükümlerin sevkinden amaç, bu suçlara ait delillerin en kısa zamanda, usulüne uygun olarak toplanması ve son soruşturmanın yeniden delil toplamak için zaman kaybına sebebiyet verilmeden süratlenmesini sağlamaktır.

Maddenin muhteviyatı açık olduğundan ayrıca bir izahat verilmesine gerek görülmemiştir.

Ek madde 2. — Kanun dışı vücuda getirilen veya kanuna aykırı faaliyetleri yargı mercilerince kapatılan kuruluşlara kanunlarımız değişik isimler vermektedir. Meselâ, Türk Ceza Kanununun 141 ve 163 ncü maddelerinde «cemiyet», 158 ncı maddesinde «silâhlı cemiyet ve çete» 171 ncı maddesinde «gizlice ittifak» Cemiyetler Kanununda «dernek» ve «cemiyet» Siyasî Partiler Kanununda «siyasî parti» ismi altında belirtilmektedir. Tasarı ile bunları «kuruluş» olarak adlandırmaktadır.

Bu teşekküller mahiyetleri icabı kanun dışı faaliyetlerini gizli olarak yapmakta ve üyeleri de sıfatlarını saklamaktadır.

Maddede sayılan eylemler, kişinin, kanun dışı kuruluşlarla olan üyelik ilişkisinin tipik örneklerini teşkil etmektedir. Bunlardan birinin varlığı sabit olduğu takdirde kişinin kuruluş üyesi olduğu kabul edilecektir. Söz gelimi, Türk Ceza Kanununun 141 ncı maddesinin 5 ncı bendi veya 163 ncü maddenin ikinci fıkrasında bahsedilen cemiyete yardım eden veya yardım toplayan yahut adına talimat, emir veya demeç veren kişi o cemiyetin üyesi sayılacak ve hakkında anılan bent veya fıkradaki ceza uygulanacaktır.

Şu halde ek ikinci maddede sayılan eylemler kişinin üyeliği hususunda bir nevi kanunî karine teşkil etmektedir. Ancak, bu eylemlerden birini yaptığı sabit olan kişi her türlü sübut vasıtasıyla, eyleme rağmen, kanun dışı kuruluşun üyesi olmadığını ispat etmek hakkına sahiptir. Şu cihetin de açıklanması gerekmektedir ki, bir kişinin üyelik sıfatının dış belirtisi olarak maddede sayılan eylemler haricinde kalan diğer hareketleriyle de o kişinin üyeliği ispat edilebilir.

Bu itibarla maddede sayılan eylemlerden biri sabit olsa bile sanık bu eylemin kendisinin gayrikanunî teşekkülün üyesi olduğuna delâlet edemeyeceğine her türlü beyyine ile ispat edebilecek ve iddia makamı da, sanığın kuruluşun üyesi bulunduğunu, ispat için, maddede sayılan eylemlerin vücudunu ispat mükellefiyeti ile bağlı kalmayacaktır. Savunma ve iddia yargı merci önünde delil ikamesi bakımından özgürlüklerini muhafaza etmektedirler.

Ek madde 3. — Ek birinci maddeye konu teşkil eden hazırlık ve son soruşturmada Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkemenin istediği bilgilerin en kısa bir süre içinde verilmesini sağlamak için bu madde konulmuştur. Bilgi yazı ile istenecektir. Bu yazıda bilginin süresi içinde verilmemesinin kanunî sonuçları da açıkça yazılacaktır.

Yazılı bilgi resmî kuruluşlar ve bunların mensuplarından istenebileceği gibi resmî olmayan kuruluş veya kişilerden de talebedilebilecektir.

Yazı ile bilgi istenmesinde istenen bilginin verilmesine kanunî bir mani varsa, meselâ, bu kanunun 88 nci maddesindeki hal söz konusu ise bu husus süresinde belirtilmek suretiyle cevaplandırılacaktır.

Maddenin son fıkrasında, kaide olarak, haklarında soruşturma ve kovuşturmayaya geçilmesi için yetkili merciden izin ve karar alınması gereken kişiler söz konusu olduğu takdirde de Cumhuriyet savcısının izin veya karar almadan, doğrudan doğruya, soruşturma ve kovuşturmada bulunacağı ifade edilmiştir.

Tasarıya eklenen maddelerin amacına göre, söz konusu olan fıkra hükmünün konulması uygun görülmüştür.

Ek madde 4. — Soruşturma veya kovuşturmanın yani hazırlık, ilk veya son soruşturmanın uzamasına sebep teşkil eden hususlardan biri ve belki de en önemlisi; C. Savcısı, sulh veya sorgu hâkimi veya mahkemelere istenilen bilgilerin zamanında gönderilmemesi teşkil etmektedir.

Ek 1 nci maddede yazılı suçların mahiyet, vasıf ve ehemmiyeti gözönünde tutulduğu takdirde, yukarıda yazılı adli mercilerce, istenilen bilgilerin geciktirilerek verilmesi müsamaha ile karılanamaz. Bu sebeple ek 4 nci maddenin konulması uygun görülmüştür.

Bu suç maddede yazılı mercilerce kendisinden bilgi istenilen herkes tarafından işlenebilir. Bu itibarla suçun faili memur veya kamu hizmeti görmekle muvazzaf olan bir kimse olabileceği gibi bunlar haricinde kalan herhangi bir kişi de olabilir.

Ek Madde 5, 6, 7, 8, 9. — Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa eklenen 5 madde ile «ön ödeme usulü» yeni bir müessese olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Ön ödemenin konusu ek 5 nci maddede gösterilmiştir. İşlenen suç yalnız para cezasının gerektirmekte ise bu cezanın maktu olanlarında maddede yazılı olan miktarı, aşağı ve yukarı hadleri gösterilmiş olanlarda da aşağı haddi ödendiği takdirde kamu davası açılmayacaktır. Bu para cezası süresi içinde ödenmediği takdirde ise kamu davası açılacak ve mahkemece suç sabit görülürse tayin edilecek para cezası aşağı ve yukarı haddi gösterilen hallerde yukarı haddi geçmemek üzere, yarı nispetinde artırılarak hükmolunacaktır.

Cezanın bu şekilde artırılarak hükmedilmesi önödeme sisteminin bir gereğidir. Suçu işleyen kişiye önödeme usulü ile büyük kolaylık sağlanmıştır. Davayı uzatmak, zaman kazanmak için veya şahsına ait bazı düşüncelerle önödemeyi kabul etmeyen kimse, yapılan duruşma neticesinde mahkûm olursa tertibedilecek ceza artırılarak hükmedilmelidir. Bu hususu öngören ek 6 nci madde önödeme usulünün müeyyidesini teşkil etmektedir.

Ancak bu hükmün uygulanabilmesi için ek 7 nci maddede gösterildiği üzere, Cumhuriyet Savcısının, ödenmesi gereken para cezasının miktarını, ödeme süresini ve ödenmesi halinde kamu davasının açılmayacağını, ödenmediği takdirde ise, eğer mahkemece suç sabit görülürse, uygulanan maddede yazılı para cezasının yarı nispetinde artırılarak hükmolunacağını suçu işleyen kimseye bildirmesi veya tebliğ edilmesi zorunludur.

Önödeme yapılması halinde kamu davası açılmayacağından Cumhuriyet Saveısı bu sebebe dayanarak takipsizlik kararı verecektir. Şikâyetinde bulunan kimse suçtan zarar görmüşse takipsizlik kararına karşı itiraz edebilmek hakkını haizdir. Bu halde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 164 ve müteakip maddeleri uygulanır. Meselâ işlenen suç birinci maddenin kapsamına dahil değilse veya para cezası eksik hesab edilmişse şikâyetçi suçun vasfı veya eksik hesab edilen ceza sebebiyle takipsizlik kararına itiraz edebilir.

Önödeme yapılmış olsa bile suçun değişik vasfı itibarıyla Adalet Bakanı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 148/3 ncü maddesi gereğince kamu davasının açılması için Cumhuriyet Saveısına emir verebilir. Yine Usul hukukumuzun hükümleri gereğince önödemeye rağmen yeni vakia ve delillere dayanılarak suçun ek 1 nci maddenin kapsamı dışında kaldığı anlaşılırsa her halde kamu davası açılacaktır.

Önödeme usulü basit bir sistem olmak itibarıyla kapsamına dahil suçların takibinde büyük kolaylık sağlayacaktır. Ancak suç ek 5 nci maddenin şümül sahasına dahil olsa bile Cumhuriyet Saveısı kamu davası açabilir. Şu halde bu nitelikteki suçlarda kamu davasının açılması önödemenin sanık tarafından kabul edilmemiş olması şartına bağlı kalmamıştır. Bu halde yani önödeme usulü uygulamadan kamu davası açılmış ise ek 8 nci madde ile sanık yararına bir hüküm daha sevk edilmiştir. Sorgusundan önce para cezasını merעיine öderse kamu davası ortadan kaldırılacaktır. Bu hüküm T. C. K. nun 119 ncü maddesinin daha genişletilmiş bir şeklini teşkil etmektedir.

Nihayet ek 9 ncü madde ile önödemenin takibata geçilmesini önleyen özel bir usul olduğu gözönünde tutularak bunun şahsî haklara, malların geri alınmasına ve müsadereye ilişkin hükümlere hiçbir etkisi olmayacağı açık olarak ifade edilmiştir.

Madde 51. — Hususî kanunlarda merعی gösterilmeyen suçlara ait davaların asliye ceza mahkemesinde görülmesi sebebiyle, esasında, sulh mahkemeleri tarafından bakılması gereken basit birtakım suçlar asliye mahkemelerini meşgul etmektedir. Bu duruma son vermek maksadıyla hususî kanunlarda yazılı olan kabahat fiillerine ait bütün davaların sulh mahkemelerinde görülmesi için 825 sayılı Ceza Kanununun mevkii merיעete vazına mütaallik Kanunun 29 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi uygun görülmüştür.

Raporumuzun başlangıç kısmında arz edilen temel görüşler esaslarında hazırlanan ve belirtilen maddelerde açıklanan gerekçeler ile değişiklikler yapılmasını ve söz konusu kanuna maddeler eklenmesini öngören tasarı, 20 Ağustos 1929 tarihinde yürürlüğe girip 35 yılı geçen bir süre içinde uygulama alanında bulunan 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa, günümüzün şartlarına uyabilecek ve ihtiyaçları karşılayabilecek bir hüviyet kazandırabileceği görüşü ile Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, ek madde 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 51, 52 ve 53 ncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

III - Tasarruflun, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun ilgili maddelerinin Anayasasının ilgili hükümlerine uyar hale getirilmesini öngören hüviyetini ve işbu kanunun günümüzün şartlarına uygun bir düzenlemeye kavuşturulmasına ilişkin mahiyetini gözeterek Komisyonumuz, Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulmasını da karar altına almıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Bu kanunda Başkan ve Sözcü Samsun <i>R. Rendeci</i>	Sözcü Eskişehir Ö. Ucuzal Toplantıda bulunamadı.	Ankara <i>T. Cebe</i>
Ağrı S. Türkmen Toplantıda bulunamadı.	Ankara <i>T. Kapanlı</i>	Konya S. Çumralı Toplantıda bulunamadı.
Bursa <i>Ş. Kayalar</i>	Hatay M. Deliveli Toplantıda bulunamadı.	Zonguldak <i>M. A. Pestilci</i>
Mardin <i>A. Bayar</i>	Rize O. M. Agun Toplantıda bulunamadı	Sakarya 3 neü maddeye muhalifim. <i>M. Tıgılı</i>
Tokat Z. Betil Toplantıda bulunamadı.	Cumhurbaşkanınca S. Ü. <i>N. Erim</i>	Tabii Üye <i>M. Ataklı</i>

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 26 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Hâkimin reddi talebine esas olan sebeplerin varidolmamasından dolayı talebin reddine karar veren merci (100) liradan (1 000) liraya kadar hafif para cezasına da hükmeder. Ret talebine esas olan sebebin aksi sabit olduğu hallerde hükmolunacak ceza (500) liradan aşağı olamaz.

MADDE 2. — Aynı kanunun 27 nci maddesinin son fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Hâkimi ret talebinin esassız olduğuna dair son tahkikatta verilecek karar aleyhine ancak hükmü ile birlikte kanun yoluna müracaat olunabilir.

MADDE 3. — Aynı kanunun 29 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 29. — Bir hâkim reddini mucip sebepleri bildirerek dâvaya bakmaktan çekinirse ret talebini incelemeye yetkili olan merci, bu çekinmenin yerinde olup olmadığına karar verir.

Bu karar hâkimin işten çekilmesini gerektirdiği ve bu sebeple dâvanın aynı mercide görülmesi imkânsız olduğu takdirde, karar veren merci dâvayı başka hâkime tevdi veya başka mahkemeye nakleder.

Bâzı haller, bir hâkimin hâkimlik görevini yapmaktan memnu olduğu zannını uyandırırca, aynı merci bu hususu kendiliğinden inceliyerek gereken kararı verir.

Bu maddede yazılı hallerde de gecikmesi caiz olmayan işler hakkında 28 nci madde hükmü uygulanır.

MADDE 4. — Aynı kanunun 30 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 30. — Bu fasılda yazılı hükümler zabıt kâtipleri hakkında da uygulanır.

Zabıt kâtibinin reddi veya kendisinin reddini mucip sebepleri bildirerek görevden çekinmesi halinde gereken karar, zabıt kâtibinin yanında çalıştığı hâkim veya mahkeme başkanı tarafından verilir.

Aynı işte zabıt kâtibinin hâkim ile birlikte reddine karar verecek merci, hâkime göre tayin olunur.

MADDE 5. — Aynı kanunun 32 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 32. — Bütün hâkimlik ve mahkemelerin her türlü kararları muhalefet şerhleri dâhil gerekçeli olarak yazılır. Kararların suretlerinde muhalefet şerhleri de gösterilir.

MADDE 6. — Aynı kanunun 45 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 45. — Tanıklar davetiye ile çağırılır. Davet üzerine gelmemenin kanuni neticeleri davetiyede gösterilir.

Tutuklu işlerde mahkeme ve sorgu hâkimleri davetiye tebliğ ettirmeksizin tanıklar için ihzar müzekkeresi verebilirler. Şu kadarki, bu müzekkere ile ihzar edilenlere mahkeme ve sorgu hâkimliklerince davetiye ile gelen tanıklar hakkındaki muamele tatbik olunur.

Davetiye fiilî hizmette bulunan askerlere buldukları yerlerdeki askerî makamlar vasıtasıyla tebliğ olunur.

MADDE 7. — Aynı kanunun 46 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 46. — Usulü dairesinde çağırılıp da mâzeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar zorla getirilir ve gelmemelerinin sebeb oldukları masraflar ile beraber elli liradan ikiyüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.

Mazereti kabul olunarak yeniden davetiye ile çağırılması tensibolunan tanıklara para cezası ve masraf hükmolunmaz.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Zorla getirilen tanık, evvelce gelmemesini mâzur gösterecek sebepleri sonradan bildirir ve bu mazeretin doğruluğunu ispat eder delil ve vesikaları gösterirse aleyhine hükmedilmiş olan ceza ve masraflar kaldırılır.

Yukardaki fıkralar hükümlerinin tatbikine istinabe olunan hâkim ve naipler ile hazırlık ve ilk soruşturma esnasında sulh ve sorgu hâkimleri dahi yetkilidir.

Fiihî hizmette bulunan askerler hakkındaki ihzar müzekkeresi askerî makamlar vasıtasıyla infaz olunur.

MADDE 8. — Aynı kanunun 63 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 63. — Kanunî bir sebebolmaksızın tanıklıktan veya yemin etmekten çekinen tanık bundan doğan masraflara ve 46 ncı maddede gereğince para cezasına mahkûm olur.

Bundan başka tanıklığa veya yemine zorlanmak için; dinleneceği dâva hakkında hüküm verilinceye kadar ve her halde 6 ayı geçmemek üzere tanık hapsedilebilir.

Kabahat dâvalarında bu müddet altı haftayı geçemez.

Bu tedbirleri ittihaz, istinabe olunan hâkim ve naipler ile hazırlık ve ilk soruşturma esnasında sulh ve sorgu hâkimleri dahi yetkilidir.

Bir dâvanın görüldüğü sırada bu tedbirler alındıktan ve tatbik olunduktan sonra o dâva veya aynı işe ait diğer bir dâvada tekrar edilmez.

MADDE 9. — Aynı kanunun 66 ncı maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 66. — Bilirkişinin tâyini ve adedinin tesbiti hâkime aittir.

Hazırlık soruşturmasında, gecikmede sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısı da bu yetkiyi haizdir.

Belli hususlar hakkında rey ve mütalâalarını beyan ile kanun tarafından görevlendirilmiş resmî bilirkişi varsa, hususi sebepler olmadıkça başkası tâyin edilemez.

Tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 ncı maddesinin uygulanması bakımından bilirkişi tetkikatı yaptırmaya hâkimler mecburdur. Bilirkişinin, adli tabip yoksa, mütehasıs bir hekim olması şarttır.

Hazırlık soruşturmasında muayeneleri icâbeden kimselerin muayeneleri, Cumhuriyet Savcılarının talebi ile yapılır.

MADDE 10. — Aynı kanunun 67 ncı maddesine aşağıda yazılı olduğu şekilde bir fıkra eklenmiştir :

Ret talebini işi soruşturmakta veya dâvayı görmekte olan hâkim veya mahkeme inceler. Reddi istiyen taraf ret sebebini ispat ile mükelleftir. Yemin delil olmaz.

MADDE 11. — Aynı Kanunun 70 ncı maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 70. — Rey vermekle mükellef olduğu ve usulü dairesinde çağırıldığı halde gelmiyen veya gelip de yeminden ve rey ve mütalâa beyanından çekinen bilirkişi bu hareketinin sebebiyet verdiği masrafları ödemekle beraber elli liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilir.

Bilirkişi yine gelmez veya vazife ifasından çekinirse para cezası tekrar hükmlenir.

MADDE 12. — Aynı kanunun 74 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 74. — Tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 ncı maddesinin uygulanması bakımından yapılan tetkikte, bilirkişinin teklifi üzerine Cumhuriyet Savcısı ve müdafî dinlendikten sonra, sanığın resmî bir müessesede gözaltına alınmasına, hazırlık soruşturması sırasında sulh hâkimi, ilk soruşturma sırasında sorgu hâkimi ve son soruşturma sırasında mahkeme tarafından karar verilebilir.

Sanığın müdafii yoksa, yardım için re'sen kendisine bir müdafî tâyin edilir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Millet Meclisi metninin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Millet Meclisi metninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Millet Meclisi metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin Kabul ettiği metin)

Sanık, gözaltına alma kararı aleyhine acele itiraz yoluna müracaat edebilir. Bu itiraz kararın yerine getirilmesini durdurur.

Resmî müessesede gözaltına alma süresi altı haftayı geçemez. Bu sürenin yetmiyeceği anlaşılırsa, resmî müessesenin talebi üzerine, her seferinde altı haftayı geçmemek üzere, ek süreler verilebilir; fakat sürelerin toplamı hiçbir zaman altı ayı geçemez. Sanık resmî müesseseye gönderilirken soruşturma dosyası da yollanır. Dosyanın bütünü ile yollanmasında sakınca gören hâkim, bazı belgelerin suretlerini gönderebilir. Dosya en geç bir ay içinde geri gönderilir. Gerekliği takdirde hâkim bu süreyi üç ayı geçmemek üzere uzatabilir.

Resmî müessesede gözaltına alma süresi ilerde verilecek cezadan ve muhafaza ve tedavi tedbirinin asgari süresinden indirilir.»

MADDE 13. — Aynı Kanununun 106 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 106. — Sanığın tutuklanması hâkim tarafından verilen bir tutuklama müzekkeresi ile olur.

Tutuklama müzekkeresinde, sanığın mümkün olduğu kadar açıkça kim olduğu ve şekli ve aleyhine isnadedilen suç ve tutuklamanın sebebi yazılır.

Tutuklama müzekkeresinin sureti tutma anında tebliğ edilir. Bu mümkün olmadığı takdirde de, tutma sebepleri ve aleyhindeki isnat sanığa hemen yazılı olarak bildirilmekle beraber tevkif evine konulduğunun en geç ertesi günü kendisine tebliğ olunur. Tebliğ, tutuklama müzekkeresinin aslına, bir suretinin sanığa verildiği ve tarihi yazılmak ve sanığın yakalandığı gün gösterilmek ve altı sanık ile tebliğ yapan memur tarafından imzalanmak suretiyle olur ve bu asıl tevkif evi dosyasında saklanır. Bu muamelenin yapıldığı yazılı olan tutuklama müzekkeresinin diğer bir sureti dâva dosyasına konur.

Sanığa, tutuklama müzekkeresinin tebliğinde tutuklama kararına itiraz hakkı olduğu bildirilir.

MADDE 14. — Aynı kanununun 107 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 107. — Tutuklamanın gayesini ihlâl etmemek şartı ile tutuklanan sanığın yakınlarına ve esaslı bir alâkası olan diğer kimselere, tutulmasını bildirmesine müsaade olunur. Tutuklanan, isterse bunlara resmen dahi haber verilir.

Tutuklanan sanık hâkim önüne çıkarılınca, durumu yakınlarına bu hâkim tarafından verilen bir kararla hemen bildirilir.

MADDE 15. — Aynı kanununun 108 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 108. — Sanık tutuklama müzekkeresi üzerine tutulduğunda derhal ve nihayet kırksekiz saat içinde yetkili hâkim önüne çıkarılarak sorguya çekilir ve tutmanın devam edip etmiyeceği hakkında bir karar verilir.

Sanığı yetkili hâkim önüne götürmek için gerekli süre bu kırksekiz saatlik süreye dâhil değildir.

Sanığa, sorgu sırasında aleyhindeki vaziyet ve hallerden haber verilir.

Sorguya çekme, sanığın kendi lehine meydana koyacağı delillere mâni olmayacak tarzda cereyan etmelidir.

Üç veya daha ziyade kişinin bir suçun icrasına iştiraki suretile toplu olarak işlenen suçlarda; sanık sayısının çokluğu veya sanıkların yahut delillerin durumu veya suçun niteliği sebebiyle birinci fıkra hükmünün uygulanamaması halinde sanık, soruşturmanın bitiminde ve her halde yedi gün içinde yetkili hâkim önüne çıkarılır; ancak, zabıta, Cumhuriyet Savcısının veya geçikmesinde sakınca bulunan hallerde sulh veya sorgu hâkiminin yazılı emri bulunmadıkça sanığı kırksekiz saatten fazla tutamaz.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin.)

MADDE 13. — Millet Meclisi metninin 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Millet Meclisi metninin 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Millet Meclisi metninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 16. — Aynı Kanunun 109 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 109. — Sanık 108 nci maddede gösterilen süre içinde yetkili hâkim önüne çıkarılamazsa aynı süre içinde tutulma yerine en yakın sulh hâkimi önüne çıkarılır.

Sorguya çekilmede tutuklama müzekkeresinin geri alındığı veya tutulan kimsenin tutuklama müzekkeresinde yazılan şahıs olmadığı anlaşılırsa sanık hemen salıverilir.

MADDE 17. — Aynı kanunun 124 ncu maddesinin ikinci fıkrası kaldırılmıştır.

MADDE 18. — Aynı kanunun 128 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 128. — Yakalanan şahıs bırakılmazsa lüzumsuz veya muhik olmayan bir geçikmeye meydan vermeyecek surette ve yakalanma yerine en yakın sulh hâkimine gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat içinde bu sulh hâkimi önüne çıkarılır ve sorguya çekilir.

Üç veya daha ziyade kişinin bir suçun icrasına iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlarda; sanık sayısının çokluğu veya sanıkların yahut delillerin durumu veya suçun niteliği sebebiyle birinci fıkra hükmünün uygulanamaması halinde sanık, soruşturmanın bitiminde ve her halde yedi gün içinde sulh hâkimi önüne çıkarılır; ancak zabıta, Cumhuriyet Savcısının veya tehirinde zarar umulan hallerde sulh veya sorgu hâkiminin yazılı emri bulunmadıkça sanığı kırksekiz saat ten fazla tutamaz.

Sulh hâkimi yakalamayı gerektiren bir hal görmez veya yakalama sebepleri ortadan kalkmış bulunursa yakalanan şahsın bırakılmasını emreder.

Aksi halde vereceği tutuklama müzekkeresi hakkında 126 nci madde hükmü uygulanır.

MADDE 19. — Aynı kanunun 133 ncu maddesine aşağıda yazılı olduğu şekilde bir fıkra eklenmiştir :

İhzar müzekkeresinin bir sureti sanığa verilir.

MADDE 20. — Aynı kanunun 134 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 134. — İhzar müzekkeresi ile çağrılan şahıs derhal, mümkün olmadığı takdirde yol süresi hariç en geç kırksekiz saat içinde çağırılan hâkimin önüne götürülür ve sorguya çekilir.

İhzar, getirme için muhik görülecek bir zamanda başlar ve hâkim tarafından sorguya çekilmenin sonuna kadar devam eder.

MADDE 21. — Aynı Kanunun 158 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 158. — Meşhut suçlarla gecikmesinde zarar umulan hallerde sulh hâkimi veya sorgu hâkimi, tutuklama dâhil bütün soruşturma muamelelerini resen yapmak yetkisini haizdir.

Cumhuriyet Savcıları da tutuklamadan başka yukarıda yazılı muameleleri yapabilirler.

MADDE 22. — Aynı kanunun 171 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 171. — Cürümlerde Cumhuriyet Savcısı lüzum görürse, talebi üzerine ilk soruşturma yapılır.

Suçun önemi, dağınıklığı ve delillerin korunup toplanması hâkim tarafından soruşturma yapılmasını gerekli kılıyorsa Cumhuriyet Savcısı ilk soruşturmanın yapılmasını ister.

İrtibat dolayısıyla yüksek görevli mahkemeye ait dâvalarla birleştirilmesi hali ayırık olmak üzere sulh mahkemelerinin göreceği işlerde ilk soruşturma yapılmaz.

Hazırlık soruşturması 158 nci maddeye göre yapılmış ise ilk soruşturma, hazırlık soruşturmasının noksanını tamamlama suretiyle yapılır.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 16. — Millet Meclisi metninin 16 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Millet Meclisi metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Millet Meclisi metninin 18 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Millet Meclisi metninin 19 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Millet Meclisi metninin 20 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Millet Meclisi metninin 21 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Millet Meclisi metninin 22 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 23. — Aynı kanununun 173 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 173. — Sorgu hâkimi bu talepnameyi görev veya yetkisizlik, kamu dâvasının kabule şayan olmaması veya işin ilk soruşturmaya tabi cinsten bulunmaması yahut fiilin cezayı müstelzim olmaması sebeplerinden birine dayanarak reddedebilir.

Karar verilmeden önce sanık dinlenebilir.

MADDE 24. — Aynı kanununun 175 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Sanık, 173 ncü maddenin ikinci ve 174 ncü maddenin birinci fıkrasında yazılı hallerde görev veya yetkisizlik hakkındaki talebini reddeden sorgu hâkiminin veya asliye mahkemesi başkan veya hâkiminin kararı aleyhine acele itiraz yoluna müracaat edebilir.

MADDE 25. — Aynı kanununun 176 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 176. — İlk soruşturmanın açılması hakkındaki talebinin reddine dair sorgu hâkimi tarafından verilen karar aleyhine Cumhuriyet Savcısı acele itiraz yoluna müracaat edebilir.

MADDE 26. — Aynı kanununun 183 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 183. — İlk soruşturma, sanık hakkında son soruşturmanın açılmasına veya muhakemenin menine yahut kamu dâvasının düşmesine karar verilmeye yetecek bir derecede bütün delillerin toplanmasını ve elde edilmesini gerektirir.

Muhakemeden önce kayıbdan korkulan veya sanığın müdafaasını hazırlamak için tespiti zaruri olan delillerin her halde toplanması lâzımdır.

MADDE 27. — Aynı kanununun 188 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 188. — Bilirkişi iştiraki ile bir keşif veya muayeneye lüzum görülürse, sanık duruşma sırasında getirtmek arzusunda bulunduğu bilirkişinin de bu muamelenin yapılacağı güne davet edilmesini isteyebilir. Bu isteğinin hâkim tarafından reddi halinde sanık, bilirkişiyi kendiliğinden davet ettirebilir.

Sanığın seçtiği bilirkişi hâkimin tayin ettiği bilirkişinin işine engel olmamak kaydıyla keşif ve muayene ve soruşturma işlerine iştirak ettirilir.

Sanığın seçtiği bilirkişinin keşif veya muayene sırasında ileri sürdüğü isteklerinin kabul edilmemesi halinde ret kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirilir.

MADDE 28. — Aynı Kanununun 191 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 191. — İlk soruşturma yapılan işlerde son soruşturmanın açılmasına, sanığın muhakemesinin men'ine, kamu dâvasının düşmesine veya son soruşturmanın geçici olarak durmasına karar vermek yetkisi sorgu hâkiminindir.

Cumhuriyet Savcısı soruşturma evrakını iddiası ile birlikte en geç yedi gün içinde sorgu hâkimine geri verir.

Son soruşturmanın açılması talebi iddianameyle olur.

MADDE 29. — Aynı kanununun 194 ncü maddesinin son fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Sanık, bu karar aleyhine kanun yoluna gidemez.

MADDE 30. — Aynı kanununun 197 nci maddesine aşağıda yazılı olduğu şekilde iki fıkra eklenmiştir :

Kamu dâvasının düşmesini gerektiren kanuni sebepler varsa sorgu hâkimi bu sebepleri ve kanuni mesnetlerini yazarak dâvanın düşmesine karar verir.

Muhakemenin men'i ve kamu dâvasının düşmesi kararları sanığa tebliğ edilir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 23. — Millet Meclisi metninin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Millet Meclisi metninin 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Millet Meclisi metninin 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Millet Meclisi metninin 26 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Millet Meclisi metninin 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Millet Meclisi metninin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Millet Meclisi metninin 29 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30. — Millet Meclisi metninin 30 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 31. — Aynı kanunun 202 nci maddesinin ilk fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Sorgu hâkimi görevli ve yetkili mahkeme huzurunda son soruşturmanın açılmasına karar verebilir.

MADDE 32. — Aynı kanunun 203 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Muhakemenin men'ine, âmme dâvasının düşmesine, soruşturmanın geçici olarak durmasına veya dâvanın iddianamede gösterilen mahkemeden daha aşağı görevli bir mahkemeye verilmesine dair sorgu hâkimi tarafından verilen karar aleyhine Cumhuriyet Savcısı acele itiraz yoluna müracaat edebilir.

MADDE 33. — Aynı kanunun 210 ncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Bu mehle riayet edilmemiş ise, ilk soruşturma yapılmış olan işlerde son soruşturmanın açılmasına dair olan kararın ve yapılmamış olan işlerde iddianamenin okunmasından önce sanık duruşmanın talikini istiyebilir.

MADDE 34. — Aynı kanunun 226 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 226. — Sanık veya vekâletnamesinde sarahat bulunması halinde müdafie isterse, mahkeme sanığı duruşmada hazır bulunma mecburiyetinden vâreste tutabilir.

Ağır cezalı suçların maadasında sanık daha önce sulh veya sorgu hâkimi tarafından sorguya çekilmemiş ise, dâvaya esas olan olaylar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilir.

Ağır cezalı suçlarda, sanık daha önce sulh veya sorgu hâkimi tarafından sorguya çekilmiş olsa bile, dâvaya esas olan olaylar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilir.

Duruşmadan vâreste tutulmasını talebetmese bile, dâvanın görüldüğü yer mahkemesinin yargı çevresi dışında başka bir suçtan tutuklu veya cezası infaz edilmekte olan sanığın sorgusu bulunduğu yerdeki mahkeme aracılığı ile yaptırılabilir.

Sorgu için tâyin olunan gün, Cumhuriyet Savcısı ile müdafie bildirilir. Bunların sorgu sırasında hazır bulunması zorunlu değildir.

Sorgu tutanağı duruşmada okunur.

MADDE 35. — Aynı kanunun 227 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 227. — Sanığın, hazır bulunmaksızın yapılabilecek bütün duruşmalara müdafini göndermek selâhiyeti vardır.

MADDE 36. — Aynı kanunun 238 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 238. — Delillerin ikamesi, davet edilen bütün tanıkların ve bilirkişinin dinlenmesi ve sair sübut vasıtalarının iradedilmesi demektir.

ikamesi istenilen her hangi bir delil aşağıda yazılı hallerde reddolunabilir.

- a) Delil ikamesi kanun hükümleri mucibince caiz değilse,
- b) Delilin belli açık bir hususa taallûku itibariyle ikamesi lüzumsuz ise,
- c) Delil ile ispat edilmek istenilen vakianın karara tesiri yoksa veya sanık lehine evvelce sabit olmuş bir duruma ilişkin olursa,
- d) Delil hiçbir suretle maksada elverişli değilse,
- e) Delilin elde edilmesi imkânı yoksa,
- f) Delil ikamesi talebi işi uzatmak maksadiyle yapılmış ise,
- g) Sanığın beraatini ispat edecek önemli bir iddia ileri sürülüp de bu iddiada bildirilen vakıa, gerçek olarak kabul edilebilecek mahiyette ise,

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 31. — Millet Meclisi metninin 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Millet Meclisi metninin 32 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Millet Meclisi metninin 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Millet Meclisi metninin 34 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 35. — Millet Meclisi metninin 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Millet Meclisi metninin 36 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin Kabul ettiği metin)

Bu hüküm, ilk olarak duruşma celsesinde veya 212 nci madde mucibince duruşma hazırlığında veya hâkim soruşturmasında davet olunup dinlenmeleri istenilen tanıklar ve bilirkişiler hakkında ve diğer sübut vasıtalarının iradı halinde de uygulanır.

Cumhuriyet Savcısı ile sanık ve varsa müdahil müştereken talebederlerse mahkeme şu veya bu delilden vazgeçebilir.

Müdâhil, yalnız şahsi hakları ispat için gösterdiği delilden, başkalarının uygun beyanlarına hacet olmadan, her zaman vazgeçebilir.

Kabahata taallük eden veya şahsi dâva üzerine görülen işlerde mahkeme dâvaya ve feragate ve evvelce verilen kararlara bağlı olmayarak delillerin ne hudut dâhilinde ikâme edileceğini tâyin eder.

MADDE 37. — Aynı kanunun 253 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 253. — Duruşmanın sona erdiği tefhim olunduktan sonra hüküm verilir.

Sanığın beraetine veya mahkûmiyetine, dâvanın reddine veya düşmesine ve muhakemenin durmasına dair kararlar hükümdür.

Aynı konuda, aynı sanık için evvelce verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dâva var ise dâvanın reddine karar verilir.

Kovuşturmanın ve dolayısıyla muhakemenin yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın gerçekleşmediği anlaşılırsa, gerçekleşmesini beklemek üzere, muhakemenin durmasına karar verilir.

Ceza Kanununun birinci kitabının dokuzuncu babında dâvanın düşmesi sebebi olarak gösterilen haller varsa veya muhakeme şartının gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa dâvanın düşmesine karar verilir.

Derhal beraet kararı verilebilecek hallerde durma veya düşme kararı verilemez.

MADDE 38. — Aynı kanunun 258 nci maddesine aşağıda yazılı olduğu şekilde bir fıkra eklenmiştir :

Yukardaki fıkralarda yazılı bildirmeler varsa müdafiyeye yapılır. Müdafî sanığa tanınan haklardan onun gibi faydalanır.

MADDE 39. — Aynı kanunun 299 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 299. — İtirazı incelemeye yetkili merciler aşağıda gösterilmiştir.

1. Sorgu hâkimlerinin kararları aleyhine yapılan itirazlar mensubolduğu asliye mahkemesi başkanı veya hâkimi tarafından incelenir.

2. Sulh hâkiminin kararlarına karşı yapılan itirazların incelenmesi yargı çevresi içinde buldukları asliye mahkemesi başkanı veya hâkimine aittir.

Sulh işleri asliye hâkimi tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanınıdır. Sulh işleri asliye mahkemesi üye veya üye yardımcılarında biri tarafından görülüyorsa itirazı incelemeye o mahkemenin başkanı yetkilidir.

3. Mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkim kararları aleyhine yapılacak itirazların incelenmesi, mensuboldukları asliye veya ağır ceza mahkemesinin hâkim veya başkanına ve asliye mahkemesi hâkim ve başkanı tarafından verilen kararlar aleyhindeki itirazların incelenmesi yargı çevresinde buldukları ağır ceza işlerini gören mahkemeye ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi ise, yine ağır ceza işlerini gören en yakın mahkemeye aittir.

4. Yargıtay dairelerinin esas mahkeme sıfatı ile baktıkları dâvalardaki ilk ve son duruşmalarda itirazları :

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 37. — Millet Meclisi metninin 37 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 38. — Millet Meclisi metninin 38 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 39. — Millet Meclisi metninin 39 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin Kabul ettiği metin)

- A) Yargıtay üyesinin kararı aleyhine mensuboldukları daire başkanı,
B) Yargıtay daire başkanının kararı aleyhine diğer daire başkanı,
C) Yargıtay dairesinin kararı aleyhine diğer daire tetkik eder. Diğer daireden maksat sayı itibarıyla takibeden ceza dairesidir. Sonucu daire bahis konusu ise birinci dairedir.

Karar aleyhine yapılan itiraz, kararı veren makama verilecek bir dilekçe veya o hususta bir tutanak yazılmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyan ile olur. Tutanak beyanını ve imzayı mahkeme başkanı veya hâkim tasdik eder.

Acele hallerde itiraz, incelemeyi yapacak makama da arz olunabilir.

Kararına itiraz olunan makam, itirazı varit görürse o kararı düzeltir. Aksi takdirde hemen ve nihayet üç gün içinde itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir.

MADDE 40. — Aynı kanunun 303 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 303. — İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. Ancak, merci sanığın tutuklanması na karar verirse, acele itiraz yoluna gidilebilir.

MADDE 41. — Aynı kanunun 305 nci maddesinin birinci fıkrasının bir ve iki numaralı bentleri aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

1. Beşyüz liraya kadar (beşyüz lira dâhil) hafif para cezalarına dair olan hükümler,
2. Yukarı haddi bin lirayı geçmeyen para cezasını müstelzim suçlardan dolayı verilen beraet hükümleri,

MADDE 42. — Aynı kanunun 315 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Temyiz isteği kanunî sürenin geçmesinden sonra yapılmış veya süresi içinde temyiz şartlarından olan para depo edilmemiş ise veya temyiz edilemeyecek bir hüküm temyiz edilmiş ise veya temyiz edenin buna hakkı yoksa, hükmü temyiz olunan mahkeme bir karar ile kabule şayan olmamasından dolayı temyiz dilekçesini reddeder.

MADDE 43. — Aynı kanunun 317 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 317. — Yargıtay, temyiz dilekçesinin veya depo parasının süresinde verilmediğini, hükmün temyiz edilmez olduğunu, temyiz edenin buna hakkı olmadığını görürse, temyiz isteğini reddeder, görmezse tetkikatını yapar.

MADDE 44. — Aynı kanunun 322 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Hükme esas olarak tesbit edilen vakıalara tatbikinde kanuna muhalefet edilmesinden dolayı o hüküm bozulmuş ise Yargıtay aşağıda yazılı olan hallerde kendisi dâvanın esasına hükmeder.

1. Vakıanın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraete veya dâvanın düşmesine yahut aşağı - yukarı haddi olmayan sabit bir cezaya hükmolunması icabederse,

2. Yargıtay, Başsavcılığının iddiasına uygun olarak suçluya kanunda yazılı cezanın en aşağı derecesini uygulamayı uygun görürse,

3. Mahkemece sabit görülen suçun unsurları ve vasfı ve cezası hükmünde doğru gösterilmiş olduğu halde sadece kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise,

4. Hükmünden sonra yürürlüğe giren kanun suçun cezasını azaltmış ve mahkemece suçluya ceza tayininde arttırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç sayılmamış olmaksızın dolayı birinci halde daha az bir cezanın hükmü ve ikinci halde hiç ceza hükmolünmemesi gerekirse,

5. Açıkça tesbit edilmiş olan suçlunun doğum ve suç tarihlerine göre ceza tayininde gerekli indirme yapılmamış veya yanlış olarak indirme yapılmış ise,

6. Arttırma veya indirme sonu ceza müddeti veya miktarını tayinde maddi hata yapılmış ise,

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 40. — Millet Meclisi metninin 40 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Millet Meclisi metninin 41 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Millet Meclisi metninin 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 43. — Millet Meclisi metninin 43 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Millet Meclisi metninin 44 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

7. Hükmedilmiş olan ceza yerine Ceza Kanununun 29 ncu maddesince adli tevbih kararı verilmesi icabederse,

8. Ceza Kanununun 29 ncu maddesindeki tertibin gözetilmemesi yüzünden eksik veya fazla ceza verilmiş ise,

9. Harclar Kanununun hükümlerine aykırılık yapılmışsa.

MADDE 45. — Aynı kanunun 340 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 340. — 336 ve 338 nci maddeler gereğince verilen kararlara karşı acele itiraz yoluna gidilebilir.

MADDE 46. — Aynı kanunun 342 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 342. — Muhakemenin iadesi talebinde bulunan mahkûm haksız çıkar ve talebi sınımete müstenit bulunursa ikiyüz elli liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 47. — Aynı kanunun 373 ncu maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Duruşma herkese açıktır. Ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde duruşmanın bir kısmının veya tamamının gizli olmasına mahkeme karar verebilir.

MADDE 48. — Aynı kanunun 377 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 377. — Gizli yapılan duruşmalarda mahkeme, bâzı kimselerin hazır bulunmasına müsaade edebilir. Bu halde başkan, bunlara duruşmanın gizli olmasını gerektiren keyfiyetlerin açıklanmamasına tembih eder.

Gizli yapılan duruşmalarda icra kılman muhakemenin yayımı yasaktır.

Açık duruşmalarda cereyan eden muhakeme millî güvenliğe veya genel ahlâka veya kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına dokunacak veya suç işlemeye kışkırtacak mahiyette ise mahkeme bunları önlemek amacı ile ve bu amacın gerektirdiği ölçüde muhakemenin kısmen veya tamamen yayımlanmasını yasaklar ve kararını açık olarak tefhim eder.

Açık ve gizli muhakemeleri yasağa aykırı olarak yayımlayanlar beşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu madde hükmü hukuk muhakeme usullerinde dahi caridir.

MADDE 49. — Aynı Kanunun 386 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 386. — Sulh mahkemelerinin görevi dâhilinde bulunan ve kabahat nevinden olan suçlara sulh hâkimi duruşma yapmaksızın bir ceza kararnamesi ile karar verebilir.

Bu ceza kararnamesi ile ancak hafif para cezasına veya nihayet üç aya kadar hafif hapis veya bir meslek ve sanatın icrasının tatiline veya müsadereye yahut bunlardan birkaçına veya hepsine hükmedilebilir.

Ceza kararnamesiyle hükmedilecek hafif hapis cezası yerine «Cezaların infazı hakkında Kanun» gereğince para cezası da hükmolunabilir.

MADDE 50. — Aynı kanunun 390 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 390. — Ceza kararnamesi ile hafif hapis cezasına hükmedilmişse itiraz üzerine duruşma yapılır. Şu kadar ki, sanık duruşmadan evvel itirazından vazgeçerse duruşmaya mahal kalmaz.

Duruşmada sanığı müdafii temsil edebilir. Hâkım itiraz üzerine vereceği hükümde evvelki kararı ile bağlı değildir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 45. — Millet Meclisi metninin 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46. — Millet Meclisi metninin 46 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 47. — Millet Meclisi metninin 47 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 48. — Millet Meclisi metninin 48 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Millet Meclisi metninin 49 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 50. — Millet Meclisi metninin 50 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin Kabul ettiği metin)

Ceza kararnamesiyle hafif para cezasına veya muayyen bir meslek ve sanatın tatiline veya müsadereye yahut bunlardan birkaçına veya hepsine hükmedilmişse itiraz üzerine Asliye Mahkemesi Başkan veya Hâkimi 301, 302 ve 303 ncü madde hükümlerine göre itirazı inceler. Bu halde itiraz dilekçesinin verilmesi, aleyhine itiraz olunan ceza kararnamesinin icrasını durdurur.

EK MADDE 1. — 1) Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetleri ideolojik amaçlarla, Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayrılığına dayanılarak nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak maksadiyle işlenen suçlarla, bunlara murtabat suçları;

2. Türk Ceza Kanununun 179, 180, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ayrı olmak üzere 188, 201, 254, 255, 256, 257 ve 264 ncü maddelerinde veya 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanunun değişik 12 nci yahut aynı kanunun ek maddesinin, birinci bendinde yazılı suçları;

İşliyenler hakkında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalar, 3005 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (A) bendindeki mahal ve aynı Kanunun 4 ncü maddesinde yazılı zaman kayıtlarına bakılmaksızın, bahis konusu kanun hükümlerine göre yapılır.

Bu suçlardan dolayı ilk soruşturma yapılmaz.

Askerî Mahkemelerin yetkisi saklıdır.»

EK MADDE 2. — Kanun dışı vücuda getirilen veya kanuna aykırı faaliyetleri sebebiyle yargı mercilerince kapatılan dernek veya siyasi parti gibi kuruluşlara üye olunması suç sayılan hallerde bu nitelikteki bir kuruluşun;

1. Bir görevlisi gibi hareket eden,
2. Adına bir emir veren veya, tavsiyede bulunan veya bildiri çıkaran veya demec vererek yahut haber taşıyan,
3. Yararına her hangi bir kimseye aidat veya diğer bir nam altında yardım eden veya yardım taahhüdünde bulunan,
4. Yardım veya yardım taahhüdü toplayan,
5. Bir komitesi, kolu veya hüccresinin birkaç toplantısına katılan veya orada hazır olan, Kimse, aksini ispat edemedikçe, o kurulun üyesi sayılır.

EK MADDE 3. — Ek 1 nci maddede gösterilen suçların hazırlık soruşturması bizzat Cumhuriyet Savcıları veya yardımcıları veya bunların bulunmadıkları hallerde Sulh veya Sorgu Hâkimi tarafından yapılır.

Bu suçların son soruşturmasının yapılacağı yerde bu dâvalara bakacak derecedeki mahkemenin birden fazla olması halinde, görevli mahkemeyi, 469 sayılı «Mehâkimin Teşkilâtına ait Ahkâmı Muaddil Kanunun» 2 nci maddesi gereğince Adalet Bakanlığı tâyin eder.

EK MADDE 4. — Ek birinci maddede gösterilen suçların soruşturma veya kovuşturulması sırasında Cumhuriyet Savcısı veya yardımcıları veya hâkim, yahut mahkeme tarafından yazılı olarak istenilen bilgilere yedi gün içinde cevap verilmesi zorunludur.

Eğer bu süre içinde istenen bilginin verilmesi imkânsız ise sebebi ve en geç hangi tarihte cevap verilebileceği bildirilir.

Bilgi istenen yazıda, yukarıdaki fıkralar hükmü ile buna aykırı hareket etmenin kanuni sonuçları yazılır.

Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine aykırı hareket eden kimse, üç aydan altı aya kadar hapis ve beşyüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Bu maddede yazılı suç, haklarında kamu dâvasının açılması, izin veya karar alınmasına bağlı bulunan kişiler işlediği takdirde de umumi hükümler dairesinde işlem yapılır.

Yasama dokunulmazlığı saklıdır.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

EK MADDE 1. — Millet Meclisi metninin ek 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 2. — Millet Meclisi metninin ek 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 3. — Millet Meclisi metninin ek 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 4. — Millet Meclisi metninin ek 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin Kabul ettiği metin)

EK MADDE 5. — Yalnız para cezasını gerektiren bir suç işleyen kimse, hareketine uyan maddede yazılı para cezası maktu ise bu miktarı, aşağı ve yukarı hadleri gösterilmiş ise aşağı haddini 10 gün içinde merciiine ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz.

Nisbi para cezasını gerektiren suçlar hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

EK MADDE 6. — Ek beşinci maddede yazılı süre içinde para cezası ödenmediği takdirde kamu davası açılır ve suç sabit görülürse tayin edilecek para cezası, aşağı ve yukarı haddi gösterilen hallerde yukarı haddi geçmemek üzere, yarı nisbetinde artırılarak hükmolunur.

EK MADDE 7. — Yukarıki madde gereğince para cezasının artırılarak hükmedilebilmesi için, Cumhuriyet Savcısı tarafından sanığa para cezasının miktarı, ödeme süresi ve bu süre içinde ödenmesi halinde kamu davasının açılmayacağı ve ödenmediği takdirde ise, eğer suç sabit görülürse, mahkemece tayin edilecek cezanın yarı nisbetinde artırılarak hükmolunacağını bildirilmesi ve sanık hazır değilse bu hususun tebliği gereklidir.

EK MADDE 8. — Yukarıki madde hükmü yerine getirilmeden dava açılmışsa, sanık sorgusundan önce hareketine uyan maddede yazılı para cezası maktu ise bu miktarı aşağı ve yukarı hadleri gösterilmiş ise aşağı haddi ile mahkeme masraflarını merciiine öderse kamu davası ortadan kaldırılır.

EK MADDE 9. — Yukarıki maddeler gereğince para cezasının ödenmesi, şahsî haklar, malların geri alınması ve müsadereye ilişkin hükümleri etkilemez.

MADDE 51. — 825 sayılı Ceza Kanununun mevki meriyete vaz'ına müteallik Kanunun 29 ncu maddesine aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir :

Hususi kanunlarda yazılı olan kabahat fiillerine ait dâvalar sulh mahkemelerinde görülür.

MADDE 52. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 53. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

EK MADDE 5. — Millet Meclisi metninin ek 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 6. — Millet Meclisi metninin ek 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 7. — Millet Meclisi metninin ek 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 8. — Millet Meclisi metninin ek 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 9. — Millet Meclisi metninin ek 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51. — Millet Meclisi metninin 51 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 52. — Millet Meclisi metninin 52 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 53. — Millet Meclisi metninin 53 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

